

Domači zdravnik in vodnik v mnogih opravilih mescu prosenca. *)

(Zdravnik.) Hudi mráz tega mesca nakloni ljudem in živini dostikrat hude prisadne vročinske bolezni, ki iz prehlajenja izvirajo, posebno če človek iz vroče soparčne hiše, slabo oblečen, na mráz pride. Posebno pljuca se ta mesec pri suhim silnim mrazu rade unamejo, in bodljaji v persih nadlegvajo. Popotniki naj se tedej prehlajenja skerbno varjejo, pa naj zató nikdar žganja ne pijó, ki je človeku v hudim mrazu siln strup in ga umorí. Gorka juha (župa) ali pa poliček mlačniga vóla človeka pozimi bolj ogreje, kot nar hujši žganje. — Če prideš zmerznjen v zakurjeno hišo, ne! de bi berž h péči šel: dalje od péči, boljši je za glavo, pa tudi za roke in noge. Ozebljina je nadležna reč. Je ozebljina še nova, dergni zmerznjeni ud kake pol ure s snegam, ali pa ga umivaj s práv mrazu vodó; potem ga z lanénim pértam obriši in posuši, poslednjič pa z žganjem ali kafrovcam umij. Je otekljina hudo rudeča in boleča, ti bo zdravnik poleg otekljine (pa ne na otekljino) pijavke stavil. Práv dober pomoček je, dokler se ozebljina še ni spóčila in predérta, zmerzljino s svojo scavnico večkrat umivati ali pa z vodó, v kateri je klorasto apno (Chloralk) razstopljeno (2 lota klorapna v 12 lotih vode). Se je pa ozebljina predérta, je za-njo nar boljši mazilo (žalba) iz rumenjaka in ravno toliko peruvijskiga balzama (Peruvianischer Balsam) napravljeno; ko si zmerznjeni gnojni ud s tem mazilam namazal, potem pa ga obeži z obličem ali flaštram svinčene belice (Bleiweisspflaster). — Ne jej zmerznjeniga krompirja, ki je nevarin človeškemu zdravju. Tudi mastno svinsko mesó le zmerno vživaj in nikar ne misli, de na mastno jed se mora žganje piti: voda je vedno nar zdravši pijača. — Če si si prisadne vročinske bolezni naključil, pojdi berž v posteljo, ne pokusi ne kapljice vina ali žganja; ajbšov čaj ali tēj je nar boljši zdravilo, de se potíti začneš; iši pa tudi berž pomoči umniga zdravnika.

(Poljski vodnik.) Poljskiga dela v tem mescu večidel ni, kér sneg čez in čez zemljo krije. Če je vreme suho in dober senéec (smučar), je práv, gnoj na njive voziti za prihodnjo pomladanjsko setev; pa pusti ga na velicih kupih skupej ležati; sicer preveč premerzne in se osuši, in takó ob svojo moč pride. — Navozi si tudi na senincu derv za celo léto. — Včasih se primeri, de okoli božiča veliko snega pade in de mesca prosenca mehko in vlažno vreme nastopi; sneg se naglo staja, voda pa v razorih zastaja; napravi ji tedej grabne, de se počasama odtéče, sicer ti bo okoli svečnice ali pa še pozneje zmerznila in setev poškovala, de tudi zmerzne.

(Živinski oskerbnik.) Skerbi, de ima živina piče in stelje dovelj, zakaj dolgo je še do poletja. Pitani preišči se zavoljo mraza zdaj več ne redé, torej se zakoljejo in suhiga mesa za polétje pripravi. Oskerbljaj dobro krave, ki bojo kmalo vérgle (telétile), de jim piče ne manjka. Gosí in race se ne pitajo zdaj več, kér bojo kmalo léči začele, dajaj jim sicer dobre, pa ne ravno pitavne piče; nar boljši jim zdaj tekne zrezano in sosekano korenje. Kokoši hitrejši nesó, če jim daš dobro suhiga ovsna in konopelj zobati.

(Sadjo - in vinorejje) nima ta mesec ravno veliko opraviti. V vinograde se da gnoj voziti in količi pripravljati in gleštati. Vertnar naj skerbí, de zajic ne pride sadnih drevesc glodat, de silni sneg drevja ne polomi, de se najdene gosence zatarejo.

*) Nekoliko po létašnjim »Marskim popotniku«, od gosp. Ohérala v red djanin. Vredništvo.

(Cvetlicar). Kdor želi, de ga pozimi v gorki izbi cvetlice razveselé, naj si omisli krasnih in dišečih cvetlic hijacint; ktere se mesca listopada v lonec z ilovnato zemljo vsadí, pridno skropé in na górkim deržé.

(Čbelar). Čbele zdaj še mirno v panjih tiče, če je hud mráz. Ne odpiraj tedej ne čbelnjaka ne panjev. Ako je pa lepo in kopno vreme, daj čbelam letati, de se sprasé.

(Ribíć). Pregleduj ribnike, in mertve ribe vzemí vún. Na zmerznjenih ribnikih skerbno leđ prebijaj, de se ribe pod ledam ne zadušé.

(Hišne opravila). Gospodar in gospodinja imata doma vedno dovelj opraviti, de vse skerbno pregledata in vladata, de spravljeno sadje, krompir, repa in korenje ne zmerzne in ne gnijje, de se klobase in mesó lepo sušé, de se kolovrat urno suče, de se od vsakdanje kurjave sajasti dimniki večkrat dobro ometejo i. t. d. Skerbíta pa naj tudi, de se otroci domá pridno branja in pisanja vadijo in pridno tudi v šolo gredó, zakaj če je pridni gospodar skerbel, de je prešiče dobro izpital, bo vunder tudi skerbel, de bo svoje otroke dobro izredil v potrebnih vednostih branja, pisanja i. t. d.

Dopisi.

Iz spodnjiga Štajarskiga. 1. prosenca. — Pri nas je čez komolec debelo snega, v spodnjih krajih pa še več. 27. dan grudna sim se proti Marburgu po železnici peljal; ali zdaj je slaba vožnja, več ko desetkrat smo obtičali, kér sprednji lukamatija — (tako kmetje hlapon imenujejo) — ni dosti hitro sneg odkidoval. Včas morajo po tri hlapone vpreči, prej ko verigo vozov dalje spravijo. — Po Dolenskim ljudjé tožijo, de ni kupcov na vino; v Rogačkim, Podčeterškim, Šuskim in Erilahskim kantonu bi se dobil brez sodov čertertinek po 24 gold., nar boljši po 30 gold., to de kisline je, in kupci se še verh tega bojijo, de bi utegnili kaj jabelčnika ali hrušovca vmes bití. — Gospod Muršecova „slovnica“ se med nami močno hvali, in po pravici; se bodo saj naši Slovenci v svojim jeziku laglej izobražili. — Pri nas kmetje vseskozi od vojske besedujejo, kér se jim čudno zdí, de je zmiram toliko vojšakov na poti. Mende, de skerb zavoljo vojske je vsa prazna, kér ni nikjer vnanjiga sovražnika, — le nekteri naših Lahov se hočejo nekaj puntati, pa jih bojo že v kozji rog vgnali, kakor se jim spodobi.

H.

Iz Ospa v Istrii. — Lanjska létina se je pri nas v vinu dobro obnesla; imamo ga obilno in dobriga po nizki ceni; 3 gold. in 20 kraje. veljá avstrijsko vedro muškata, pa le malo je kupcov, večidel ga gré dozdat na Górensko. — Kjer ceste v Istrii ostajajo — ki se popravljajo tukej in tam — rečem vsim tukajšnjim kerčmarjem, de naj skerbijo popotnikom bolje postreči in gotovo bojo svoje pridelke bolje in lože prodali. Žalostno je, de popotniki tudi boljšiga stanú večidel v kerčmah senó za posteljo dobé, za jed pa le kruha in vina, ali pa še le samiga vina brez kruha, — in takó se z denarji na druge kraje obračajo. — Če boste popotnikom, kakor se spodobi, postregli, vam bojo vaše perpravniši gostiša dvojno korist donésle: sej veste, de popotnik potrebuje počitka in gorkiga pokrepčanja, — žlico juhe in dobro posteljo več obrajta kot vse vaše vino, posebno če pride iz kraja, kjer je pozimi tople stanice navajen. — Tudi turšice smo več od lani dobili, pšenice pa v moji fari malo sejejo, kér pravijo de tertam škodje — pa ne vém zakaj? Vender je pa dosti porabijo, kér ženske le kruh v Terst nosijo in pšenico nazaj, in se s to kupčijo večidel živijo. Olja je bilo malo pri nas, repe več, zelja srednje mēre, séna malo po 2 gold. cent. Krompirja so lani malo sadili, kér je bil ob času žetve mernik semena po 1 gold. in